

Prognoza dezvoltării economice și sociale a României socialiste

Manea Mănescu

Profesor la Catedra de cibernetică economică de la
Academia de Studii Economice, București

Schimbările economice și sociale care au loc astăzi în lume fac tot mai necesară elaborarea unor strategii de dezvoltare de lungă perspectivă, previzionarea fenomenelor economice-sociale, devenite atât de alerte și de complexe, în vederea fundamentării deciziilor de politică economică. Una din trăsăturile definitorii ale epocii noastre constă în modificarea rapidă, cantitativă și calitativă, a tuturor laturilor producției sociale.

Amplarea și intensitatea cu care se desfășoară revoluția tehnică-științifică contemporană, cerințele folosirii cât mai raționale a resurselor materiale și umane, intensificarea relațiilor economice dintre state, necesitatea folosirii avantajelor pe care le oferă diviziunea internațională a muncii determină eferescența preocupărilor pentru prognozarea dezvoltării economice-sociale.

În prezent, pe plan mondial, importante forțe — instituții guvernamentale și ale organizațiilor internaționale, institute de cercetări — sînt concentrate pentru a investiga în mod științific problemele dezvoltării societății, pentru a prognoza și a stabili pe această bază variante care să servească la fundamentarea deciziilor și a acțiunilor care se întreprind în vederea accelerării progresului economic și social. În cadrul acestui proces, tendința care își croiește drum în știința prognozării constă în dezvoltarea cercetărilor pe termen lung. Aprecierea efectelor îndepărtate ale hotărîrilor luate în prezent și mai ales cercetarea sau modificarea acestor decizii în funcție de acțiunea previzibilă a factorilor economici și sociali au devenit imperiative primordiale ale conducerii societății. Devansînd cunoașterea evenimentelor pe termen lung, explorînd alternativele de dezvoltare și desprinzînd tendințele de evoluție, se creează factorilor de conducere socială condiții pentru a elabora deciziile în raport cu nevoile de progres ale societății.

Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în expunerea la adunarea solemnă consacrată sărbătoririi semi-centenarului Partidului Comunist Român, „la elaborarea prognozelor și a direcțiilor principale de dezvoltare în perspectivă a patriei trebuie pornit de la legile obiective ale dezvoltării sociale, de la realitățile concrete

ale țării noastre, precum și de la tendințele revoluției tehnico-științifice pe plan mondial¹.

După cum se știe, o decizie constituie întotdeauna o „pătrundere” în viitor. Ea impune să se ia în considerație mobilitatea, mutațiile structurale proprii economiei contemporane, care creează continuu situații noi, probleme cărora nu le mai pot face față deciziile empirice. Schimbarea a devenit o latură pozitivă a progresului pe care conducerea este obligată s-o ia în considerare în luarea deciziilor.

Prognozele trebuie să fie disponibile în momentul luării deciziei, deci să fie elaborate mai înainte și să corespundă calitativ ca grad de precizie și de siguranță. Prognoza constituie una din premisele esențiale pentru fundamentarea strategiei deciziilor de creștere economică-socială.

Activitatea de prognozare reprezintă o etapă necesară a planificării de perspectivă, oferind acesteia jaloanele principale ale proiectării dezvoltării social-economice, elemente importante pentru fundamentarea opțiunilor de politică economică.

În condițiile orinduirii socialiste, activitatea de previziune nu numai că este necesară, dar capătă un tot mai larg câmp de acțiune, datorită caracterului unitar al economiei. Pe baza proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție, se poate asigura o unitate organică între prognoză și planificare, desfășurarea acestor activități realizându-se într-un cadru democratic cu participarea largă și activă a oamenilor muncii.

Directivile Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român cu privire la planul de dezvoltare economică-socială a României pe anii 1971—1975 și la liniile directoare ale acestei dezvoltări pentru perioada 1976—1980, programele speciale pentru unele ramuri și domenii de activitate, precum și cuvântările secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ilustrează elocvent intensa activitate previzională desfășurată pe baze științifice în țara noastră.

Procesul complex de dezvoltare economică și socială a țării noastre implică elaborarea unor lucrări de prognoză vizând ansamblul întregii noastre societăți. Am trecut la realizarea programului cincinal pe anii 1971—1975 și avem trasate direcțiile previzionale de dezvoltare a societății de către Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român până în 1980. În expunerea la adunarea solemnă cu prilejul aniversării semicentenarului partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a conturat principalele jaloane ale dezvoltării societății noastre până spre sfârșitul actualului mileniu, care prefigurează societatea socialistă multilateral dezvoltată în România.

(în % ; 1970 = 100)

	1975	1980	1990
— Populația	105,9	110,6	118,5
— Producția industrială	168—178	2,7 ori	6 ori

¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 5, București, Edit. politică, 1971, p. 893.

— Producția agricolă (media anuală pe perioade de 5 ani)	136—149	2 ori	3 ori
— Venitul național	168—176	2,7 ori	5,7 ori
— Venitul național pe un locuitor	159—166	2,5 ori	4,9 ori

Pentru asigurarea în continuare a ritmului accelerat de dezvoltare economică, științifică și culturală, de ridicare continuă a nivelului de trai al poporului nostru pe o perioadă mai îndelungată, plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 5—6 mai 1971 a stabilit măsuri pentru organizarea și desfășurarea activității de elaborare a prognozelor privind dezvoltarea economică și socială a țării pînă în 1990, iar pentru unele probleme și sectoare pînă în anul 2000. Hotărârile acestei plenare sînt încă o dovadă a grijii permanente a partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru viitorul poporului nostru, al națiunii noastre socialiste.

Activitatea de elaborare a prognozelor în țara noastră este concepută ca o muncă sistematică cu caracter de cercetare științifică, avînd drept scop estimarea evoluției probabile — cantitative și calitative —, într-o perspectivă mai îndelungată, a proceselor principale ale dezvoltării social-economice, cu conturarea în diferite variante a nivelelor pe etape de 5 ani.

În prezent se desfășoară o intensă activitate pentru traducerea în viață a măsurilor stabilite de conducerea partidului și a statului nostru în legătură cu elaborarea prognozelor de lungă perspectivă privind dezvoltarea economică și socială a țării.

Așa după cum se știe, s-a constituit Comisia Centrală de Partid și de Stat, al cărei președinte este tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. Această comisie, formată din cadre din conducerea superioară de partid, membri ai Consiliului de Stat și ai guvernului, conducători ai organizațiilor obștești, directori de mari centrale, combinate și întreprinderi, academicieni, specialiști din cercetare și din învățămînt, oameni de cultură și artă, va organiza și va asigura desfășurarea corespunzătoare a activității de elaborare a prognozelor, va examina variantele de dezvoltare social-economică a țării în perspectiva deceniilor următoare, căile și modalitățile de a accelera înaintarea României pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate.

În scopul estimării evoluției probabile cantitative și a mutațiilor calitative care vor avea loc în fiecare ramură, au fost constituite comisii de prognoză pe ramuri: baza de materii prime și materiale, energetică, metalurgie, industria construcțiilor de mașini, industria chimică, exploatarea și prelucrarea lemnului, industria ușoară, industria alimentară, industria materialelor de construcții și industria construcțiilor, agricultură și silvicultură, transporturi și telecomunicații etc.

Pentru analizarea și proiectarea în variante a evoluției probabile a unor domenii de mare importanță pentru dezvoltarea economică și socială, s-au constituit comisii de prognoză pe probleme: creșterea populației și a resurselor de muncă, nivelul de trai al populației, știință și tehnologie, relații economice externe, învățămînt și pregătirea cadrelor, gospodăria comunală și gospodăria de locuințe, sistematizarea și dezvoltarea

economică-socială a teritoriului, ocrotirea sănătății și asistența socială, cultură, problemele gospodăririi apelor și mediului ambiant, evoluția structurii sociale și problemele organizării societății.

Cele 28 de comisii pe ramuri și pe probleme sînt formate din circa 1 500 de membri din rîndul cadrelor de conducere, al specialiștilor din ministere, instituții economice de sinteză, centrale, întreprinderi și alte unități economice, institute de cercetări, proiectări și învățămînt, organizații obștești.

Au fost constituite comisiile județene pentru elaborarea prognozelor, care vor trebui să previzioneze în mod complex dezvoltarea economică-socială a județelor, să contribuie la fundamentarea politicii de repartizare teritorială a forțelor de producție. Din aceste comisii fac parte aproximativ 2 500 de membri, cuprinzînd activiști de partid și de stat, specialiști din unitățile de cercetare, proiectare, învățămînt, sănătate etc.

Aceste cifre privind componența comisiilor de prognoză, faptul că ele vor putea antrena în colective de lucru și alte cadre de specialitate subliniază caracterul democratic al activității de prognoză din țara noastră, preocuparea partidului pentru largă consultare în probleme care privesc viitorul țării noastre.

Sarcini de mare răspundere revin tuturor comisiilor în buna organizare și elaborare a prognozelor pentru care au fost constituite, deoarece, așa cum sublinia secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în expunerea la a 50-a aniversare a partidului, „pe această bază se va elabora programul dezvoltării în următorii 15—20 ani a României socialiste. În fapt, acesta va fi însuși programul partidului, în centrul lui aflîndu-se, ca obiectiv fundamental pentru etapa respectivă, realizarea societății socialiste multilateral dezvoltate”¹.

Studiile de prognoză vor continua aprofundarea direcțiilor creșterii economice și ale transformărilor sociale ce se vor produce în țara noastră pînă la sfîrșitul acestui mileniu, prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea la a 50-a aniversare a partidului și la plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971 cu privire la programul Partidului Comunist Român pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste.

Pornind de la aceste orientări, studiile de prognoză vizează asemenea domenii ca :

— dezvoltarea rapidă, multilaterală și cu eficiență maximă a forțelor de producție, a industriei, agriculturii și altor ramuri ale producției materiale ca factor esențial al creșterii în ritmuri susținute a venitului național, al progresului întregii societăți;

— modernizarea continuă a activității de producție, introducerea pe scară largă a mecanizării, automatizării și cibernetizării; schimbările calitative în tehnică și tehnologie;

— participarea intensă și eficientă la comerțul internațional, lărgirea colaborării și cooperării economice externe cu țările membre ale

¹ Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, p. 893.

C.A.E.R. și cu toate țările socialiste, precum și cu alte state, sporirea rapidă a exporturilor și îmbunătățirea continuă a structurii acestora;

— creșterea și perfecționarea continuă a forței de muncă și sporirea rapidă a productivității sociale a muncii;

— repartizarea justă pe teritoriu a forțelor de producție care să creeze condiții favorabile de dezvoltare în toate zonele țării, să asigure prezența și creșterea clasei muncitoare în toate județele țării;

— organizarea rațională și sistematizarea mai bună a teritoriului țării, crearea de noi centre orașenești și organizarea pe baze științifice a vieții comunelor și satelor, astfel încât să se asigure apropierea treptată a satului de oraș;

— realizarea unui raport just între fondul de acumulare și fondul de consum, care să asigure, sistematic și în ritmuri susținute, reproducția socialistă lărgită, concomitent cu ridicarea continuă a nivelului de viață al poporului, prin creșterea rapidă a fondului de consum și prin repartitia acestuia în spiritul echității socialiste;

— perfecționarea organizării, conducerii și planificării întregii activități, asigurând participarea tot mai activă a clasei muncitoare și a întregului popor la conducerea societății;

— creșterea și mai accentuată a rolului clasei muncitoare ca forță principală în întreaga viață economică și socială;

— perfecționarea relațiilor de producție, a relațiilor dintre membrii societății noastre socialiste;

— ridicarea nivelului de trai al întregului popor, crearea condițiilor pentru a satisface tot mai din plin cerințele tuturor membrilor societății; ridicarea puternică a nivelului de cultură și de instruire a cetățenilor, a conștiinței lor socialiste, reducerea simțitoare a deosebirilor dintre munca fizică și intelectuală.

Toate aceste prognoze vor trasa direcțiile principale ale creșterii forțelor de producție și vor defini coordonatele fundamentale ale dezvoltării economice. În același timp, prognozele vor trebui să prospecteze schimbările ce vor interveni în structura și organizarea societății, să proiecteze condițiile materiale, sociale și culturale pentru satisfacerea mai deplină a cerințelor tuturor cetățenilor patriei, pentru trecerea treptată la înfăptuirea societății comuniste în țara noastră.

Așa cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la plenary C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971, „dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție, crearea unei puternice baze tehnico-materiale, repartizarea mai justă a unităților economice și sociale pe teritoriul țării vor duce la noi și profunde schimbări în structura socială a țării. Aceasta va impune schimbări radicale și în relațiile sociale, în organizarea conducerii societății, a legislației și normelor juridice, în întreaga suprastructură a orânduirii noastre.

Pornind de la aceste perspective nu prea îndepărtate, este necesar să luăm toate măsurile pentru a asigura soluționarea cât mai corespunzătoare a noilor probleme care apar, pentru a conduce în mod științific

procesul de organizare a societății — aceasta constituind, de altfel, una din îndatoririle primordiale ale partidului și statului nostru socialist¹.

Studiile de *prognoză pe ramuri de activitate* vor analiza alternative de lărgire și diversificare a bazei de materii prime, combustibil și energie necesare dezvoltării viitoare a economiei; căile de gospodărire și valorificare superioară a resurselor, de folosire a deșeurilor și extindere pe scară largă a înlocuitorilor. Vor fi avute în vedere evoluția probabilă a unor resurse pe plan mondial, tendințele de înlocuire a unor materii prime naturale, de înnoire a unor tehnologii care determină schimbări radicale în utilizarea unor materii prime.

În fiecare ramură a producției materiale se va ține seama de cerințele în perspectivă ale economiei naționale, de necesitatea valorificării superioare a resurselor țării, introducerii permanente a cuceririi revoluției tehnice-științifice, adâncirii profilării și specializării producției, precum și de extindere a cooperării economice internaționale.

Vor fi elaborate soluții pentru intensificarea cercetărilor proprii în vederea dezvoltării și perfecționării tehnologiilor din toate domeniile producției materiale.

Prognozele de probleme, care prin sfera lor de cuprindere prezintă interes pentru toate ramurile și sectoarele de activitate, vor analiza și proiecta în variante evoluția probabilă a unor domenii ca: populația și resursele de muncă, modificările din structura acestora, cercetările științifice și perfecționările tehnologice, perspectivele de aplicare a lor în producție, evoluția pieței mondiale și altele.

Printre prognozele de o deosebită complexitate este aceea referitoare la structura socială și la problemele pe care le ridică organizarea societății în perspectivă. Ținând seama de cerința obiectivă a creșterii rolului conducător al partidului în toate sectoarele construcției socialiste, prognoza urmează să definească direcțiile de perfecționare a activității de organizare și de conducere, să evidențieze modificările și îmbunătățirile ce se vor produce în structura economică și socială a țării, în perfecționarea relațiilor de producție. Studiile vor contura etapele de apropiere între munca fizică și cea intelectuală în condițiile creșterii și mai accentuate a rolului clasei muncitoare ca forță principală în întreaga viață economică și socială, căile de intensificare a activității ideologice și educative pentru formarea omului nou, dezvoltarea conștiinței socialiste în cadrul procesului de edificare a societății socialiste și comuniste în patria noastră.

O atenție deosebită solicită examinarea căilor de perfecționare a organizării activității economice-sociale a comunelor și satelor patriei, de sistematizare rurală, de apropiere între oraș și sat, aprofundându-se problemele pe care le ridică procesul de omogenizare în viitor a societății noastre socialiste.

În prognozele teritoriale, pe baza studiilor privind resursele de materii prime și de forțe de muncă, ale capacităților actuale de producție și ale direcțiilor de dezvoltare a ramurilor și subramurilor, se vor evidenția variante de dezvoltare economică-socială a județelor, îmbunătățirile ce vor trebui să

¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a masei, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*. 3 noiembrie 1971, București, Edit. politică, 1971, p. 29.

fie aduse structurii economiei lor, urmărind amplasarea rațională a forțelor de producție, valorificarea superioară a resurselor naturale, folosirea intensivă a potențialului productiv și utilizarea judicioasă a forței de muncă, creșterea nivelului de trai material și cultural al populației. În același timp, prin studiile elaborate se vor prezenta căi și soluții cu privire la problemele de urbanizare și de sistematizare a teritoriului.

În scopul orientării activității comisiilor de elaborare a prognozelor și pentru asigurarea unei coerențe a variantelor de dezvoltare a ramurilor de activitate și a județelor, se va elabora preliminar o schiță a prognozei macroeconomice și se vor face prioritar estimări cu privire la perspectiva din unele domenii, ca : populația și resursele de muncă, baza energetică, de materii prime și resurse de apă, cercetările științifice și tehnologiile noi care se prevăd a fi aplicate, evoluția pieței externe, sistematizarea teritoriului și altele.

Comisiilor de prognoză le revine obligația de înaltă răspundere de a identifica cele mai bune căi și mijloace care să ducă la propulsarea dezvoltării economice-sociale a României socialiste, la creșterea nivelului de trai material și cultural al întregului popor, țel suprem al politicii partidului și statului nostru.

Revine sarcina Comisiei de elaborare a prognozei privind nivelul de trai al populației ca printr-o conlucrare strinsă cu celelalte comisii să prezinte Comisiei Centrale de Partid și de Stat analiza asupra evoluției veniturilor și consumului populației, asupra schimbărilor ce vor avea loc în structura cerințelor de mărfuri și servicii prestate populației.

Studiile de prognoză vor trebui să evidențieze soluții legate de lărgirea activităților de învățămînt, a celor cu caracter cultural, artistic și recreativ, turistic și de îngrijire a sănătății.

În mod deosebit va trebui examinată problema locuințelor, conjugat cu lucrările edilitare-gospodărești, cu transportul individual și în comun, cu lărgirea rețelei comerciale, cu construcțiile social-culturale și cu problemele complexe ale mediului ambiant în cadrul procesului de urbanizare și de sistematizare a teritoriului.

Trecerea la o activitate largă și sistematică în domeniul elaborării prognozelor economice-sociale marchează o etapă importantă în perfecționarea sistemelor de conducere și de planificare, o nouă și concludentă expresie a caracterului științific al politicii Partidului Comunist Român, politică ce urmărește îmbinarea organică și armonioasă a intereselor prezente și viitoare ale națiunii noastre socialiste.